

Form-, stab- og reparationsklipning af nordmannsgran

Af skovteknikerelev, Hans H. Erhardi

Denne artikel er skrevet på baggrund af min hovedopgave på skovteknikerstudiets 3. del. Artiklen kan kun blive en appetitvækker på de nyere ting inden for området, samt de konklusioner jeg er nået frem til.

Et af formålene med opgaven, var at samle de erfaringer, der er gjort fra midt i 80'erne til i dag, og dermed lave en opfølgning på, hvilke metoder der egner sig til hvilke kulturer. Endvidere var det vigtigt at få sat nogle faste rammer for, hvilken forskel der er på formklipning og reparationsklipning, idet der har været nogen begrebsforvirring på området. I det efterfølgende vil formklipning og reparationsklipning blive berørt. Primært er der fokuseret på de ændringer der er sket siden Pyntegrøntsektionens temadag om formklipning i 1987.

Hans Erhardi
Skovteknikerelev hold 93
Haderslev Statsskovdistrikt
(2. dels praktikophold)
Salten Langsø (3. dels praktikophold)

Knopafpilning

Fordele.

- * Arret efter indgrebet skjules meget hurtigt.
- * Tidsintervallet for indgrebet er længere end for knibemetoden.
- * Instruktions af arbejdskraften er let med deraf mindre fejlindgreb.
- * Indgrebet kan gøres ved en årlig gennemgang.

Ulemper

- * Der kan opstå en svaghed på grenkransgrenen, hvor knoppen er pillet af. Dette kan medføre et brud under oparbejdning. I praksis foregår dette dog sjældent.
- * Man får ikke kontinuerlig længdevækst af grenkransgrenen, idet endeskuddet er fjernet.
- * Manglende endeskud kan give lidt problemer med placering af lys når træet skal pyntes. I praksis er det ikke det store problem.

Knibemetoden

Fordele

- * Mulighed for at gøre åbne træer mere fyldige ved fremprovokation af flere skud det følgende år.
- * Forlængelse af den enkelte grenkransgrens længdevækst.

Ulemper

- * Der er mulighed for fejlindgreb (tids-

mæssigt såvel som udførelsesmæssigt).

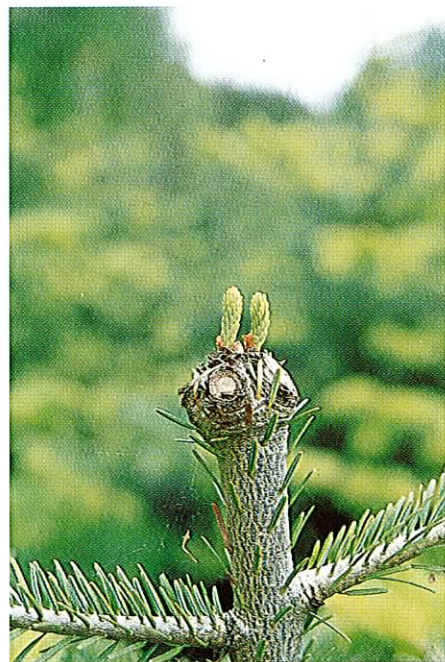
- * Tidsintervallet for optimalt indgreb er dels kort dels spredt pga. individuelt udspringningstidspunkt.
- * Indgrebet kan dårligt gøres af en gang.

Konklusion på de 2 metoder.

Knopafpilnings metoden bør kun anvendes på frodige typer (russere), der i kraft af flere internodier og grene i kransen er i stand til at reagere tilfredsstillende.

Knibemetoden kan anvendes på både åbne og frodige typer, idet de åbne kan gøres mere fyldige, i kraft af fremprovokation af flere nye skud det efterfølgende år.

Sammenfattende for de 2 metoder er, at udgangsmaterialet bør være det bedst mulige, idet der er grænser for hvor meget, man kan opnå gennem formklipning. Arbejdes der derfor med frodige typer med mange grene i kransen og mange internodier, er metodevalget underordnet mht. udseendet af færdigvaren. Her bør det være instruktion og tids-

Figur 1. Nordmannsgran hvor øverste grenkrans er fjernet for at fremprovokere et nyt topskud. Som det ses, er der to nye på vej året efter at top nr. 1 mislykkedes.

Formklipning:

Definition *Generelt indgreb på hvert træ i en kultur for at frembringe standardvarer af høj kvalitet.*

Der har frem til i dag i hovedtræk været brugt 3 metoder til formklipning. Metoderne er som følger:

- 1) Forkning/knopafpilning
- 2) Knopafpilning
- 3) Knibning

I dag må metoden med forkning generelt siges at være uønsket, idet det har vist sig, at alle træer ikke reagerer lige godt, de evner simpelt hen ikke at kompensere nok på indgrebet og bliver derfor for smalle forneden. Derfor er metoden at henregne under reparationsklipning, hvortil den egner sig glimrende. Det gælder især til særlig brede og tætte enkelttræer.

Hvilken af de 2 tilbageblivende metoder man skal vælge, afhænger af, hvilken trætype man har med at gøre. Men også i høj grad af den enkelte producents temperament samt den inspirationskilde, hvorfra metoden stammer.

Der er dog nogle fordele og ulemper for hver af de 2 metoder.

begrænsning, der er den afgørende faktor for metodevalget.

Reparationsklipning

Definition: *Reparation af uønsket udseende på enkelt træer.*

Hvorvidt formklipning er en god forretning, må være op til den enkelte producents kulturmodel, tro og evner. Derimod hersker der ingen tvivl om at reparationsklipning er en god forretning, idet der blot skal reddes 2-3 træer pr. arbejdstime, før udgiften hertil er dækket ind.

Reparationsklipningen bør foretages i sensommeren, idet det først på dette tidspunkt er muligt at se, om topskuddene er brudt, og kommet helskindet gennem den kritiske strækningsfase hvor der er risiko for knæk på topskuddet.

Ved at gøre det på dette tidspunkt tvinger man træet til at kode for et nyt topskud. På denne måde undgår man, at sidegrene rejser sig for at kompensere for det manglende topskud.

Generelt må det frarådes at foretage topskudsreparation, når træet når en højde over ca en meter. Det skyldes, at afstanden mellem grenkransene, derover får stadig større indbyrdes afstand. Endvidere nærmer man sig det område, hvor køber især bliver kritisk mht. fejl. Er skaden sket, kan der fabrikeres et topskud ved at rive/klippe den øverste grenkrans af ved basis. Derved opnår man at få et nyt topskud af sidste års topskudsvækst. Mht. manglende grenkransgrene skal man generelt fokusere på de øverste grenkranse, idet afstanden mellem de nedre grenkranse er så lille, at en manglende gren ofte skjules eller erstattes af en kraftig internodiegren. Normalt vil brug af bøjler, til at tvinge grenkransgrene i en ny ønsket stilling, kun skulle bruges i de 2 øverste grenkranse før salg. Øvrige fejl og mangler kan udbedres gennem en af de for formklipning nævnte metoder.

Kemisk topskudsregulering

Steen Sørensen mf. har opnået gode resultater med kemisk topskudsregulering. Metoden bruges til at standse den stadig større afstand mellem grenkransene efterhånden som træet bliver ældre. Ofte er det kun nødvendigt med indgreb 2 og 3 år før salg, idet der ikke bør gøres noget i salgsåret. Dette fordi der kan opstå gejl vækst pga midlet. Om metoden skal bruges som formklipning eller som reparationsklipning afhænger selvfølgelig af proveniens og høsttidspunkt. Arbejder man med store træer, og har man samtidig med en langhalset åben type at gøre (tyrker), kan det være en god ide med et generelt indgreb på hvert træ. Arbejdes der derimod med frodige russi-

Figur 2. Stabklipning af nordmannsgran udføres lettest på mindre træer.

ske typer, der i kraft af mange og veludviklede internodier er i stand til at fylde mellemrummet mellem grenkransene ud, mener jeg ikke, det er nødvendigt at gøre noget.

Stabklipning

Det eneste nye mht stabklipning er, at der begyndes tidligere i dag, hvilket medfører en billigørelse da præstationerne er kraftigt stigende pga de små træer. Der startes typisk når træerne er 1/2 m høje, hvilket i praksis vil efterlade 3 grenkranse tilbage.

Økonomi:

Hvis der skal være økonomi i at foretage formklipning, kræves det, at der er en økonomisk gevinst på følgende punkter.

- * Udbytteprocent.
- * Prima/sekunda fordeling.
- * Flere træer pr. ha pga. smallere træer, (nedsætning af planteafstand) eller større gennemsnitshøjde, idet træerne kan stå et år længere i kulturen.
- * Højere stk.-pris pga. forædling.

Det har gennem mine økonomiske beregninger vist sig at være praktisk umuligt, alene i kraft af ét af ovenstående punkter at opnå en økonomisk gevinst for den formklippede kultur. Dette havde jeg nu heller ikke ventet. Jeg er dog ikke i tvivl om, at der er noget at hente på alle punkter. Derved kan det vise sig, at formklipningsmodellen alligevel bliver rentabel. Om der er økonomi i formklipning afhænger mindst lige så meget af den enkelte producents evner/muligheder for at afsætte træerne.

Ovenstående artikel er et udpluk af dele af min opgave, der er udformet som en vejledning i metodevalg og praktisk udførelse af form-, stab- og reparationsklipning.

Interesserede er velkomne til at kontakte mig på Skovskolen, Nødebovej 77A, 3480 Fredensborg tlf 42 28 52 07 indtil 25/6 93.

Kontakt Arborea Dania og få opfyldt den første forudsætning for god skovøkonomi.

**SKOVPLANTER
MED DEN
RIGTIGE
PROVENIENS**

Arborea Dania

Dansk Planteproduktion AIS

Ribevej 45-47 · 8723 Lösning

Tlf. 75 65 12 11 · Fax. 75 65 05 75